TARİHTE Türkler ve İngilizler

Tarihî tefrika: 48 Yazan: ZIYA ŞAKİR

General Napoleon'un hedefi

Büyük bir ısrarla gizlenen bu hedefin İngiltereye olduğu muhtemeldi

Babıali, General Napolyon'un bu nankörce hareketinin sebebini öğrenmek istedi. Bu hususta izahat alması için (Paris sefiri Ali Efendi) ye (1) bir emirname gönderildi.

Fakat bunun cevabından evvel, Babıaliye korkunc bir haber geldi... Bu habere nazaran, (Tulon) limanında büyük bir donanma ile külliyetli miktarda asker hazırlanıyordu. Ve gizliden gizliye, Fransanın (Mısır) ı işgal eyleyeceği rivayet ediliyordu.

Babıali, büsbütün şaşırdı. İnanılmasına imkân olmıyan bu havadis karşısında, fena halde bocaladı. Çünkü, dostluğa karşı bundan daha sarıh bir ihanet olamazdı.

Fakat Fransadan gelen rivayetin şekli birdenbire değişti. Bütün Fransada, açıktan açığa dönen şayialara nazaran General Napolyon, (Tulon) da hazır - lanan deniz ve kara kuvvetlerinin başına geçecek, İngiltereye gidecek, Büyük Britanya adasını baştanbaşa istilâ edecekti.

Babıali, biraz geniş bir nefes aldı. Şimdi de İngiltere müthiş bir telâş başlamıştı.

Bu telâşta İngilizlerin çok hakkı vardı. Çünkü, 14 üncü ve 15 inci Lüi zamanlarında, Fransız donanma ve ordusunun İngiltereye hücum edeceğine dair o kadar çok sözler söylenmişti ki, şimdi İngilizler, Tulon limanındaki hazırlıklara ve bütün Fransada çıkan şayialara bakarak büyük bir tehlike karşısında bulunduklarına inanmışlardı.

İngilterede derhal müdafaa hazırlıkları başladı. Donanma, seferberlik emri aldı. Büyük bir şeref ve şöhretin namzedi olan Amiral Nelson, derhal harekete geçti. Hafif bir filo ile bizzat keşfe çıkarak 1797 senesi mayıs ayının 17 nci günü büyük bir cür'etle Tulon limanı önüne geldi. Bir Fransız kurvetini zaptetti. Geminin mürettebatını, ayrı ayrı isticvabdan geçirdi. Limanda yapılan hazırlıkları kâmilen öğrendi Fakat, 500 gemi, 35,000 seçme asker, 6 güzide general, bir hayli âlim, san'atkâr ve saireden mürekkeb olan o büyük hazırlığın hedefi, neresiydi?.. Bu suale, Fransız gemisinin zabitan ve efradından hiç biri, doğru bir cevab veremedi. Çünkü General Napolyon, hedefini büyük bir ısrarla gizlemişti. Ancak, deveran eden şayialara nazaran, İngiltereye hücum edilmesi muhtemeldi.

İngilterede, telâş bir kat daha arttı. Hükûmet, Amiral Nelson'un donanmasını takviye etmek için Amiral Travbiric'in kumandasında bir filo daha yolladı. Sardunya adasının cenubundaki Sen Piyetro limanında bulunan Amiral Nelson'un maiyetinde, beheri 74 toplu 13 kalyonla 50 top çeker bir fırkateyn toplandı.

***

Babıâli, gerek Fransızların ve gerek İngilizlerin hareketlerini uzaktan uzağa takib ediyordu. Ve, İngilizlerin maruz kaldığı tehlike, İngilizlerin hakikî dostlarına büyük bir endişe veriyordu.

1798 - 1212 senesi mayıs ayının 9 uncu günü, Fransız filosunun hareket ettiği İstanbulda işitildi. Ve bu muazzam kuvvetin başında bulunan General Napolyon'un, İngilizlere hücum edeceğine kani bulunan halk tarafından şiddetle alkışlandığı da, rivayetler cümlesindendi.

Şimdi İstanbul, daha geniş bir nefes almıştı. Ve aynı zamanda, İngilterenin uğrayacağı akıbet hakkında da, yeniden telâş uyanmıştı:

Fakat General Napolyon, denize açılır açılmaz, artık hedefini açıkça bildirmiş, evvelâ Malta adasını işgal ettikten sonra, maiyetindeki donanma amiralına:

— Mısır sahillerine..,

Emrini vermişti.

Bu sırada Amiral Nelson, gemilerinden bazılarının tamirlerini henüz bitirmişti. Fakat havaların sakin gitmesi, derhal harekete geçmesine müsaid değildi.

İngiliz amiralı, birkaç gün, hava bekledi. Ve rüzgâr çıkar çıkmaz ,demir kaldırarak hareket etti. Tertib ettiği plân, şundan ibaretti: «Şayed Fransız donanması, Atlas Okyanusuna çıkarsa uzaktan bu donanmayı takib edecek; Portekiz veyahud İngiliz sahilleri tecavüze uğrarsa derhal harbe girişecekti.

Nelson, Korsikanın şimalinden geçti Fransız filosunu uzaktan takib etmek için İtalya sahillerine indi. Burada, haziranın 17 nci günü Napolyonun Malta adasını işgal ettiğini ve 22 haziranda da, bütün kuvvetile Mısır istikametinde harekete geçtiğini öğrendi.

İngiliz amiralı, Napolyonun başka bir maksad takib ettiğini anladı. Derhal Mısır sahillerine inerek Fransız donanmasını aradı. Fakat, bulamadı. Çünkü Napolyon, 28 haziranda İskenderiye liman ve kalesini işgal ettikten sonra, harb filosunun büyük kısmını Abokir limanında saklamıştı.

***

Mısırın, böyle anî bir baskınla Fransız ordusu tarafından zaptedilmesi, İstanbulu altüst etti. Fransız siyasetini herkesten fazla tervic etmiş olan Padişah 3 üncü Selim, derhal devlet erkânını toplayarak bir taraftan harb hazırlığı görülmesini, diğer taraftan da İngiltere ve Rusya sefirlerile ittifak müzakeresine girişilmesi için kat'î emirler verdi.

Vaziyetten, herkes müteessir olmuştu. Bir gün evveline kadar sadık dost, kıymetli müttefik, diye hürmet ve muhabbet gösterilen Fransızlar, şimdi namerdlik ve nankörlükle tavsif olunuyor: her tarafta hiddetle söylenen halkın lisanından:

— Şimdiyedek, İstanbulda her devletin elçisinden ziyade Fransız elçisinin sözü dinlenirdi. Halbuki, Devleti Ali-

(1) O tarihte, (Paris) e ilk Türk sefiri gönderilmişti.

yeye azim mazarratı olan Kaynarca muahedesi, Fransalının ihtar ve teşviki üzerine açılmış olan harb yüzünden akdedildi. Yazık ki o zaman, dostumuzu, düşmanımızı tanıyamadık. Gene Fransızları başımıza çıkardık. Hele bu ihtilâlde Fransızlar cümlenin menfuru olup her memleketten tardedilirken, biz onlara karşı gene hürmet ve riayetimizi bozmadık. Koca Fransayı aclıktan kurtardık. Bunca insaniyet ve merdliğimizin mükâfatı bu mu olacaktı?..

Sözleri duyuluyordu.

Halkın bu sözlerine ecnebi sefirleri bile iştirak ediyorlar;

— Türkler, Fransızları şımartmalarının cezasına uğradılar.

Diye serzenişte bulunuyorlardı.

[Arkası var]

Ekmek çeşnisi

Sert buğdaydan yapılan ekmek matluba muvafık değil

Sert buğdaydan yapılacak ekmek için icra edilen tecrübenin verdiği netice dün Ticaret Vekâletine bildirilmiştir. Belediye, iyi netice alınamıyan bu tecrübeden elde edilen ekmek ıslah edilerek satışa çıkarılsa dahi düşük bir fiatla satılması mütaleasında bulunmuştur. Maamafih sert buğdaydan yapılacak ekmek işinde henüz kat'î bir karar verilmemiş olduğundan tecrübelere devam olunacaktır.

Dün gelen malûmata göre Eskişehir, Bozöyük ve Karaköy değirmenleri İstanbul ekmeği için tenzilâtlı devlet buğdayı almaktan sarfı nazar etmiştir. Buna sebeb olarak Eskişehirden İstanbula muntazam un naklini birçok sebebler dolayısile kabil olmadığının görülmüş olmasıdır. Bu şekilde Eskişehir değirmenlerine verilmekte olan 100 ton buğdayın da İstanbul değirmenlerine verileceği anlaşılmaktadır.

Rumanya vapuru gelmedi

Dün Köstenceden limanımıza gelmesi beklenen Rumanya vapuru gelmemiştir. Bükreşten gelen bir habere göre Rumanya seyrisefain idaresi vapur seferieri de hava seferleri gibi tatil olunmuştur.

Yağmur, fırtına, dolu

Şehrimizde bir çok yerleri su bastı, İzmir mülhakatında da mezruatın mühim bir kısmı harab oldu

Evvelki akşam başlayan yağmur, gece sabaha kadar gökgürültüsü ve şimşek çakmasile birlikte ve sür'atli olarak devam etmiş, dün gündüz de fasılalı olarak yağmıştır.

Evvelki geceki yağmurun şiddeti, şehrin Limon iskelesi, Hâl önü, Kasımpaşa, Şehremini gibi semtlerinde suların birikmesine, hatta bazı yerlerde suların dükkânlara hücumuna sebebiyet vermiş, dükkân sahibleri tuttukları amele ile dükkânlarını temizletmek mecburiyetinde kalmışlardır. Yağmur dün gece de devam etmiştir, havanın yağışlı vaziyeti bu gün de devam edecektir.

Şehremininde Mecidiye mevkii Servimeydanı iki numaralı, ayni semtte Karabaş mahallesi Maslak sokağında 29 numaralı ve Çapa Millet caddesi 296 numaralı evlerin bodrum katlarını tamamen su basmış ve Sarımusa mahallesinde bir evin de sokak kapısına isabet eden kısmı çökmüştür.

Duvar altında kalan ihtiyar öldü

Büyükadada ihtiyar bir bahçıvan dün sabah yağan şiddetli yağmurların tesirile çöken bir duvarın altında kalarak ölmüştür. Alpaslan sokağında 52 numaralı sebze bahçesinde çalışan ve orada yatıp kalkan 60 yaşlarında İstemat, dün sabah saat 6 da bahçenin 3 metre yüksekliğindeki duvarın dibindeki halâda bulunurken birdenbire çö-

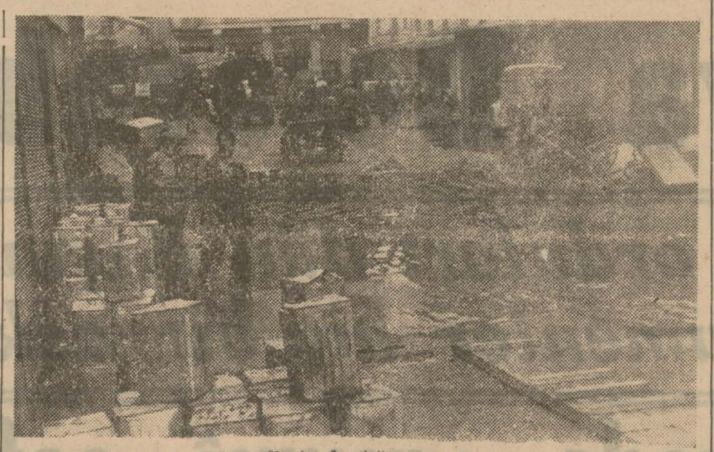

Yemiş iskelesinde sellerin bastığı mıntakadan bir görünüş

ken duvarın altında kalarak derhal ölmüştür.

İzmir ve mülhakatında yağmur ve dolu büyük zararlar yaptı

İzmir 28 (Telefonla) — Bu gün saat beşte şehrimizde ve mülhakatta şiddetli yağmur, fırtına ve dolu düştü. Her tarafta büyük zararlar yaptı. Urladan gelen haberlere göre, bu kazanın muhtelif mahallerine dolu yağmış, bütün mezruat, bağlar, tütünler ve hububat mahvolmuştur. Manisa ve havalisine de şiddetli yağmur yağmıştır. Bağ mıntakalarında zararın büyük olduğu tahmin edilmektedir.

İzmirde mahallelerin bir çok kısımlarını su basmış, iki yere yıldırım düşmüş, münakalât aksamıştır. Bazı eski duvarlar yıkılmış, evler çökmüş, kiremidler uçmuştur.

Bornovaya kurbağa yağmıştır. Belediye, enkazı kaldırmak ve yolları temizlemek için tanzifat amelesini seferber etmek mecburiyetinde kalmıştır.

Siyasî icmal

Atlantik, Baltık ve Karadeniz

Avrupanın garbında son askerî harekât dahi tamamlanmıştır. Mütareke mucibince Fransanın bütün Atlantik sahili Almanların işgali altında bulunacağından Jiron nehrinin ağzına kadar harben sarkmış olan Alman kuvvetleri bilâharb İspanya hududuna kadar inmişler ve İspanyol ordusu ve hükûmeti mümessillerile Madrid'den gelen Alman sefiri ve ataşemiliteri tarafından karşılanmışlardır. Bu münasebetle İspanya ile Almanya arasındaki sıkı dostluk ve dahili harb esnasında üç sene Franko İspanyasile Hitler Almanyası arasında devam eden askerî işbirliği hatırlatılmıştır.

Fransanın Avrupadaki topraklarında olduğu gibi müstemleke imparatorluğunda dahi Almanyaya ve İtalyaya husumet durmuştur. Müstemlekelerin ve himaye ve manda altındaki yerlerin başında bulunan Fransız generalleri başkumandan General Veygand tarafından Mareşal Pétain hükûmetine itaate davet edilmişlerdir. Bunların hemen hemen cümlesi biate razı olmuştur. Bunların arasında Suriyedeki Fransız başkumandanı General Mittelhauser bulunuyor. İtaate razı olmıyan bir kaç kumandan ve vali değiştirilmiştir. Bunlar arasında şimdi Japon ordusu tarafından işgal edilmekte bulunan Hindiçini umumî valisi ve kumandanı General Catroose vardır. Yerine Amiral Decouse tayin edilmiştir.

General Veygand tarafından azledilip hakkında kanunî takibat yapılacak olan Londradaki Fransız Generali de Gaulle yalnız kalmış ve kurmuş olduğu komite şeklindeki hükûmete taraftar bulamamıştır. Bu hükûmete yalnız Fransız sosyalistlerinin lideri Léon Blum iltihak edebilmiştir.

İngiltere harbde yalnız kalmıştır. Amerikaya bağlanan ümidler Amerikanın haricî siyasetini idarede başlıca amil bulunan âyan meclisinin harici encümeni reisi Pittman'ın son nutkile büsbütün kaybolmuştur. Bu zat İngiliz donanması Kanadaya çekilmesile bir fayda temin etmiyeceğini ve ancak Amerikan donanmasına iltihak ettiği takdirde Amerikanın müdafaasını takviye etmek gibi hiç olmazsa Amerika için bir faydası olabileceğini söylemiştir.

Sovyetler Birliğinin son talebleri Avrupanın şarkında bir harbe müncer olmamıştır. Rumanya tamamile mutavaat göstermiştir. Dört gün içinde Rusların istedikleri yerlerin işgalini tamamlayacaklardır.

Macaristanın Rumanyaya ültimatom verdiğine dair deveran eden şayialar teeyyüd etmediği takdirde Rusların Balkanların kapısı önündeki ilerleme hareketi siyasî ve askerî yeni zorluklar doğurmıyacaktır. Estonya, Letonya ve Litvanyanın işgalile Baltık denizi havzasında kat'î vaziyet belirmiş olduğu gibi Rusların Rumanyadan aldıkları yerler ve noktaların işgalile de Karadenizdeki vaziyet istikrar bulmuş olacaktır.

Muharrem Feyzi TOGAY

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti	Türkiye için	Haric için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin. edilmesin iade edilmez ve zıyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Beynelmilel Portreler

Thomas E. Dewey

- Amerika Cumhur Reisliğine namzetlerinden -

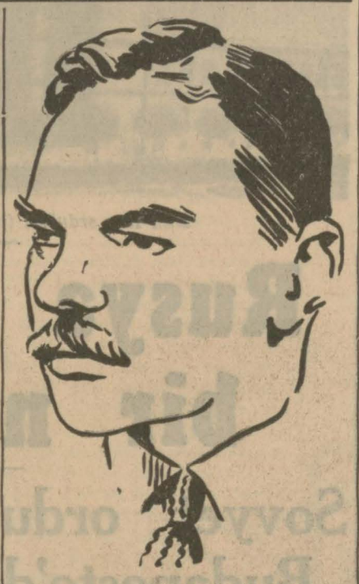

Amerika Cumhur Reisi Roosevelt'i istihlâf etmesi istenenler arasında isimi, 1938 denberi söylenen Nevyork Müddeiumumisi Thomas E. Dewey, son günlerde, gene sahnede gözükmeğe başladı.

Roosevelt'i Cumhur Reisliğinden uzaklaştırmak isteyen türlü türlü cereyanlar en hâd devrelerine geldikleri zaman, bütün Birleşik Amerikada isimleri etrafında gürültüler koparılan namzedler, Roosevelt'e muhalif olan cumhuriyet partisi namzedi Thomas E. Dewey adı yanında pek silik kalmıştı. Bunun sebebleri pek çoktur.

Evvelâ, Dewey gencdir. Çok kabiliyetli, çok zeki, idareci bir hukuk adamıdır. İşgal ettiği Nevyork Müddeiumumiliği makamını, yalnız şahsile değil, sesile de bihakkın temsil eder. Mahkeme salonunun heybeti içinde, zaman zaman iddia makamından yükselen bu davudî ses, jüri azası, kadınlar ve müntehibler üzerinde mutlaka Dewey'in lehinde bir tesir uyandırır.

Thomas Dewey ismi, Amerika efkârıumumiyesine, her telâffuz edilişinde, gene genc Müddeiumuminin lehinde bir hâdiseyi ve bir şahsiyeti hatırlatır:

İspanya - Amerika harbinde, Birleşik Amerika donanmasına kumanda eden. amcası Amiral Dewey. Onun, o tarihte İspanyol filolarına karşı kazandığı zaferi, bu günkü Amerikalılar, Nevyork Müddeiumumisi Thomas Dewey'e mal etmişler gibidir.

Usulleri, an'aneleri, eski dünyadan büsbütün başka olan Amerikada, Cumhur Reisliği, hiç bir vatandaşın itiraz edemiyeceği kadar büyük fevkalâdeliklerden yapılmış kademelere basılarak çıkılan bir mevkidir. Orada, an'ane, Cumhur Riyaseti makamını işgal eden şahsiyetin, bilhassa ahlâkî bakımdan, o makamın yüksekliğile rekabet edebilecek bir üstünlüğe sahib olmasını emreder. Nevyork Müddeiumumisi Thomas Dewey, şahsî sempatisile halk üzerinde bıraktığı tesire, ailevî vaziyeti dolayısile mazhar olduğu hürmete, bir de yüksek ve haklı bir şöhret ilâve etmiştir. Birleşik Amerikanın tir tir titrediği meşhur haydudları, orada bir tek kişi korkutabilmiştir: Dewey. Çocuk hırsızlarına, kasa soyguncularına, yol kesenlere, şantajcılara karşı, bütün medenî cesaretini kullanarak amansız bir mücadele açan; onları, akıllarına bile gelmiyen tuzaklara düşüren; bir numaralı halk düşmanlarını, yılmaz bir azimle yere vuran Dewey, Amerikalıların önce nazarı dikkatini, sonra minnettarlığını kazandı.

Dewey'in şöhreti, mahkeme salonile halk arasına münhasır kalmadı. Kulaktan kulağa, parti binalarından içeri girdi, parti azaları arasında konuşuldu, içtimalarda ruznamelere madde olarak dercedildi ve günün birinde, bu isim, Birleşik Amerikanın en büyük devlet adamı olmağa namzed gösterildi. Cumhuriyet partisi ileri gelenleri, Roosevelt'i senelerdenberi aynı makamda görmekten usanmış farzettikleri Amerika vatandaşına, bir başka sima göstermenin münasib olacağını düşündüler.

Thomas Dewey, cumhuriyetçilerin, gayet hesablı ve temkinli şekilde öne sürdükleri namzedliğini, velvelesiz ve vakarlı bir seçim mücadelesine mevzu ittihaz etti. Mücadelesinde, Roosevelt siyasetinin prensiplerine doğrudan doğruya tevcih edilmiş hiç bir hücum yoktu. Onun içtimaî doktrinlerine de aleyhtarlık etmiyordu. Yani, şahsan Roosevelt'le çarpışmak yolunu tutmuş değildi. Muarızı bulunduğu nokta, demokratların, iktidar mevkiine geldikleri tarihtenberi hükûmet işlerinde tatbik ettikleri metodlardan ibaretti.

Nevyork halkı, kendi şehirlerinde, kendi aralarında doğmuş bir vatandaş olan Roosevelt'le iftihar ettikleri için, onun, muazzam tabirile ancak ifade edilebilen şöhretine dil uzatmanın, kendi taptaze şöhretini sarsmak demek olacağını Dewey çok iyi takdir etmişti.

Müddeiumumî, mücadelesine, suiistimalleri birer birer ortaya çıkarmak, israflara işaret etmek, salâhiyetlerin nasıl suiistimal edildiğini göstermekle iktifa etti. İnkâr kabul etmez delillerle ispat ettiği her hâdise, demokrat parti idaresinin sırtına yükletilen bir mesuliyet yükü oluyordu. Mücadele o kadar meharetle idare edildi ki, Dewey'in galebesi muhakkak görünmeğe başladı. Fakat, bizzat Cumhur Reisinin arzusile namzedliğini koyan Lehman'ın müdahalesi işi bozdu ve herkes yerli yerinde kaldı.

Bu gün, Thomas E. Dewey ismi, Amerikanın seçim ufuklarında, gene ısrarla dolaşmağa başlamıştır. Şöhretine eskisi kadar sahib, Amerikalılar tarafından, gitgide daha fazla sevilen Dewey, gelecek seçimde, Cumhur Reisliği sandalyasını işgal edecek mi? Bilhassa Amerika mevzuu bahsolunca, netice hakkında, yirmi dört saat evvelinden bile hüküm yürütmek caiz değildir.

Amerikalının, bir namzedi Cumhur Reisi intihab etmesi için fevkalâde şartları nefsinde toplamış olduğunu görmesi lâzımdır. Ancak, Amerikalı, meselâ Dewey'in hususî hayatında şöyle bir adam olduğunu bildiği için de onu cumhuriyet partisinin öteki namzedlerine tercihan Cumhur Reisliğine lâyık görebilir.

Nevyork Müddeiumumisi Dewey, sabahleyin, sekiz buçukta tuvaletini ikmal eder. Saat 9 da, portakal suyundan, üstüne tereyağ sürülmüş ekmekten, suda iki dakika kaynamış rafadan yumurtadan, üç dilim jambondan ve sütlü kahveden ibaret kahvaltısını yer. Saat 9,30 da, gazetelerini okur. New York Times ve Herald Tribune, tercih ettiği gazetelerdir. Ondan sonra, maiyetindeki iki detektif refakatinde, otomobiline biner, işinin başına gider.

Nevyork Müddeiumumisinin, aile hayatında, bütün Amerikaya dürüstlük dersi verecek seviyede bir zevc ve bir baba olduğunu da unutmamak gerektir.

İnhisarlar Vekilinin yaptığı tetkikler

Raif Karadeniz, bir kaç gün şehrimizde kalacak

Evvelki gün şehrimize gelen Gümrük ve İnhisarlar Vekili Raif Karadeniz dün öğleden evvel İnhisarlar umum müdürlüğünde meşgul olmuş, İnhisarlar umum müdürü Adnan Halet Taşpınarla görüştükten sonra İstanbul Gümrük Muhafaza başmüdürü Hasan Koper ve gümrük başmüdürü Methiyi kabul etmiştir Muhafaza ve Gümrük başmüdürleri Vekilin nezdinde uzun müddet kalmışlardır. Bu görüşmede İstanbul limanında faaliyetin hemen hemen durması, yalnız Tuna ve tren yolunun açık bulunması dolayısile çok azalan gümrük varidatı ve memurların vaziyeti üzerinde görüşüldüğü anlaşılmaktadır.

Gümrük ve İnhisarlar Vekili, dün bir muharririmize şunları söylemiştir:

«— İstanbula, Vekâletimize taallûk eden işlerle meşgul olmak ve tetkiklerde bulunmak üzere geldim. İki gündür İnhisarlarda tetkik ve temaslarda bulunuyorum. Vekâletimizin mühim iş şubeleri İstanbulda olduğu için burada sık sık temas ve tetkiklerde bulunmak icab ediyor. Tabii İnhisarlara aid işlerle birlikte fabrikaların tetkiklerini de yapacak, gümrük ve gümrük muhafaza teşkilâtımız üzerinde de meşgul olacağım. Bu tetkiklerimin ne kadar devam edeceğini şimdiden tayin edemem. Fakat bundan sonra tetkiklerimin neticesi hakkında izahat verebilirim.»

ŞEHİR İŞLERİ

Kömür satışları

Dün Belediye İktısad müdürlüğünde bir toplantı yapılmış, bu toplantıda Eti Bankın kömür satış mümessilile yardımcı bayiler görüşmüşlerdir. Şehrin muhtelif mahallerinde açılacak on beş depoda bu yardımcı bayiler Eti Bankın tayin ettiği fiat üzerinden satış yapacaklardır. Banka, kendilerine ayrıca bir kâr verecektir. Bunlar Eti Bankın tayin ettiği fiata zam yapmıyacaklardır.

Kısa Haberler

* Belediye, mevsim dolayısile bazı hastalıkların zuhuruna sebeb olabilecek olan açıkta dut ve meyva satışının önüne geçecek tedbirlerin alınmasını bir tamimle kazalardan istemiştir.

* Beyazıdda Dökmeciler hamamı sokağında oturan 10 yaşlarında Bürhan, dün Mustafakemalpaşa bulvarındaki kestane ağacına tırmanırken ayağı kayarak düşmüş, muhtelif yerlerinden yaralanmıştır.

* Uzun müddet müttefikin kontrolu tarafından Hayfada mevkuf tutulan Aslan Sadıkoğlunun Sakarya vapuru Pire'den İzmire gelmiştir. 1

* Liman, antrepo tahmil ve tahliye hamallarının birçok ihtilâflara sebebiyet veren eski arabacılar hissesinden biriken paralarının taksimine dün Belediye İktısad müdürlüğünce başlanmıştır.

MÜTEFERRİK

Ali Çetinkaya şehrimize gelecek

Münakale Vekili Ali Çetinkaya, denizciler bayramını açmak üzere pazartesi sabahı şehrimize gelecektir. Denizciler bayramına, Beykoz önünde bulunan filomuzun da iştirak edeceği anlaşılmaktadır.

Edirnede yeni bir kooperatif

Trakya Umumî müfettişi Kâzım Dirik Edirnede millî mahsulât kooperatifi namile bir kooperatif tesisine karar vermiş ve bu hususta İstanbul Belediye kooperatif müdürünü Ankaraya davet ederek tetkikat icra ettirmiştir. Bu kooperatif millî mahsullerden maada tavuk, tavşan, peynir gibi mahsul ve mallarımızı satacaktır.

Yüksek İktısad ve Ticaretlilerin akşam yemeği

Yüksek İktısad ve Ticaret Mektebi Mezunlar Cemiyeti her sene olduğu gibi bu sne de mekteblerinden mezun olacak genc arkadaşları şerefine 6 temmuz cumartesi günü akşamı saat 21 de Suadiye plâj kazinosunda bir akşam yemeği verecektir.

İhtikâr davaları devam ediyor

Yeniden bazı limoncular mahkemeye verildi

Mıntaka Ticaret Müdürlüğü teşkilâtı tarafından yapılan kontrollar neticesinde yüksek fiatla limon satarken yakalanan altı limoncu adliyeye verilmiştir. Mıntaka Ticaret Müdürlüğü, elde mevcud kontrolörlerle şehrin her tarafında limon fiatlarını kontrol ettirmektedir. Mevcud kontrolörler bu işe kâfi gelmediğinden kâr nispetleri ilân edilmiş olan diğer gıda maddelerinin kontrolları yapılamamakta ve hatta bunların fiatları eskisine nazaran yükselmiş bulunmaktadır. Diğer taraftan limon kontrolunun başlamasile beraber birdenbire bakkallarda limon ortadan kalkmıştır. Buna mukabil çarşıda, pazarda ve mahalle aralarında fahiş fiatlarla limon satan perakendeciler peyda olmuştur. Bunları takib etmek ise mümkün olmamaktadır.

Han kirasını artıran adam hakkında ceza istendi

Mahmudpaşada İrfaniye hanının yeni sahibi Hayim, kira arttırmak suçundan dolayı mahkemeye verilmiştir. Dün muhakemenin tahkikat safhası sonunu bulmuş, Müddeiumumî muavini Tahsin, Harun oğlu Hayim Kaneri'nin, hanı satın alınca o handa ötedenberi sakin muhtelif kiracıların dükkân kirası bedellerini arttırmağa teşebbüs ettiğini, eski kuntratların ibrazı ve şahidlerin ifadelerile sabit görmüş, Millî korunma kanununun 30 uncu ve 58 inci maddelerine göre ceza istemiştir.

Müdafaa da yapılmış, kiracıların, yeni han sahibine karşı söz ve elbirliği ederek bu yolda suç tasni ve isnad ettikleri iddia olunmuştur. Muhakemenin devamı, tetkikle karar verilmesine kalmıştır.

Limanımızdaki İngiliz gemileri gitti

İtalyanın harbe girmesindenberi limanımızda bulunan dört İngiliz şilepi dün sabah limanımızdan hareket etmiştir. Bu gemilerin İngiliz filosunun himayesinde Akdenizi geçecekleri zannolunmaktadır.

Küçük hikâye

Ekonomi Politik

Mark Twain'den

«Ekonomi politik, her iyi hükûmetin esasını teşkil eder. Her devrin en akıllı insanları, bu mevzuda...»

Yazımı, bu noktasında kestiler ve yabancı bir adamın beni görmek istediğini, aşağıda beklediğini haber verdiler. Kapıya indim, yabancı adamı karşıladım ve ne istediğini sordum. Aynı zamanda, ekonomi politiğe dair olan fikirlerimin kaçmalarından korkuyor, dizginlerini sıkı tutmak için bütün gayretimi sarfediyordum. İçimden, bu yabancı adamın, o dakikada, tepesinde bir buğday yükile, kanalın dibinde bulunmasını temenni ediyordum.

Ben kabıma sığamıyordum. O, çok sakin görünüyordu. Beni rahatsız ettiğinden dolayı müteessif olduğunu söyledi. Fakat, yoldan geçerken, evimde paratoner bulunmadığını görmüş de...

— Evet, dedim, evimde paratoner yok. Bundan ne çıkar?

Şahsan, kendisine göre hava hoş olduğunu, yalnız, bir kaç paratoner koymakla memnun olacağını söyledi.

Ben, bu güne kadar, otellere ve eşyasile beraber kiraya verilen evlere alışık olduğum için, ev sahibi meslegiinde müptediyim. Benim vaziyetim de bulunan herhangi bir kimsenin yapacağı gibi, ele karşı, eski bir ev sahibi gibi görünmeğe çalışıyorum. Binaenaleyh, hem bu sebeble, hem de yabancı adamın elinden yakamı kurtarmak için, çoktanberi, benim de, altı veya sekiz paratoner koydurmak tasavvurunda olduğumu söyledim, fakat, dedim...

Yabancı adam, hayrete düşer gibi oldu, dikkatle yüzüme baktı. Yanlış bir şey yaparsam, hiç değilse vaziyetimden belli etmeyeyim diye sükûnetimi muhaafza ediyordum. Adam, şehirde başka herhangi bir kimseyi müşteri edinmektense beni tercih ettiğini söyledi.

— Pekâlâ!

Dedim ve fikirlerimle, tekrar göğüs göğse mücadele etmek üzere oradan uzaklaşmağa hazırlandım. Adam arkamdan seslendi. Paratoner çubuğunun kaç tane olacağını tamamı tamamına bilmesi; bunların, evin hangi kısmına konulması lâzım geldiğini ve hangi cins çubukları tercih ettiğimi öğrenmesi lâzımmış. Mal sahibliği meselelerine pek az vâkıf bir insan için bunlar tamamen meçhul şeylerdi. Fakat, karşımdaki adam, tecrübesizliğimin galiba farkına bile varamadı. Sekiz çubuk koymasını, hepsini dama yerleştirmesini ve en iyi cins çubuktan kullanmasını söyledim. «Alelâde» malı, kademini yirmi santim hesabile, «bakır kaplama» çubuğu, kademini yirmi beş santimden verebileceğini, otuz santime de «çifte helezonlu, çinko kaplama» mal vereceğini söyledi. Bu çubuk, yıldırımı, nereden gelirse gelsin, herhangi bir anda durdururmuş. Çifte helezon işime geliyordu. Bu marka maldan alacağımı cevaben söyledim. Ve nihayet, yakamı kurtardım, ekonomi politik hakkındaki fikirlerimi yeniden toplamak için yarım saat vakit kaybettikten sonra, yazıma devam ettim:

«... Dehalarının en zengin hazinelerini, tecrübelerini ve bilgilerini kullanmışlardır. Zerdüştten Horace Greeley'ye kadar, her devirde, her medeniyetin, her memleketin yetiştirdiği en güzide insanlar...»

Yazımı, bu noktasında, gene yarım bıraktırdılar ve paratonerci ile görüşmek için tekrar aşağı inmemi söylediler. Fırladım. Kafamdaki muazzam fikirler öyle muhteşem kelimelerin deraguşunden teşekkül etmişti ki, her kelime, başlıbaşına, bir çeyrek saat sürecek resmigeçidlik bir heca kafilesi teşkil ederdi. Paratonerci ile bir kere daha karşı karşıya geldik. O gayet sakin ve mültefit, ben pürheyecan ve pürhararet. Bir ayağı yasemin fidelerimin, öteki ayağı hercai menekşelerimin üstünde, elleri kalçalarında, şapkası gözlerine inik, bir gözü kapalı, öteki, ana bacayı şavullamakla meşgul, Rodos heykeli vaziyetinde duruyordu. Beni görünce, bu işte, bir insanı hayatından mahzun edecek bir takım hâdiselerin bir araya toplanmış bulunduğunu söyledi ve ilâve etti:

— Söyleyin allah aşkına, bir tek baca üstünde sekiz paratonerin birden teşkil edeceği manzaradan daha mükemmel bir şey, ömrünüzde gördünüz mü?

Sonra, bir hesab çıkardı. Onun fikrince, damın orasına burasına yerleştirilecek daha sekiz kadar paratonerle, bu iş tamamlanmış olacaktı. Beş yüz kadem daha çubuğun meseleyi halledeceğine emindi.

— Pekâlâ, pekâlâ, dedim, sekiz paratoner daha koyun, çifte helezonlu beş yüz kadem çubuk daha ilâve edin, ne lâzımsa hepsini yapın; fakat, üzülmeyin ve hissiyatınızı, lûgat kitabına bakar bakmaz bulabileceğiniz bir yere saklayın. Şimdi, mademki mutabıkız, ben işimin başına gidiyorum.

Bu sefer, fikirlerimin en son defa karıştığı noktayı tekrar bulunciya kadar, masamın başında belki bir saat oturdum, fakat, nihayet, fikrimi yakalar gibi oldum ve devam ettim:

«Bu mevzu üzerinde, fikirlerinin kuvvetini ölçmüşlerdir. Meşhur Konfuçius, polis müdürü olmaktansa, derin bir iktısad âlimi olmağı tercih ettiğini söyler. Çiçeron, bir çok yerde, ekonomi politik denilen ilmin, beşer fikri için en asil gıda olduğunu söylemiştir. Hatta Greeley, müphem fakat enerjik bir üslûbla der ki: «Ekonomi.....

Paratonerci, yazımın burasında, tekrar beni çağırttı:

— Tam çekilip gideceğim sırada, paratonerlere son bir nazar daha atınca, hesablarımın bir parça yanlış olduğunu anladım. Eğer bir fırtına çıkar da, şimdi benim de şahsan alâkadar olduğum bu ev, on altı tanecik paratonerin himayesine muhtac kalırsa....

— Rahat bırak beni be adam ! diye haykırdım. İstersen yüz elli paratoner koy. Mutfağın üstüne de koy! Ambarın üstüne bir düzine, ineğin üstüne iki tane, aşçı kadının tepesine de bir tane yerleştir! Şu uğursuz evi, gümüş suyuna batırılmış, çifte helezonlu, çinko kaplı bir şeker kamışı tarlasına döndürünceye kadar rasgeldiğin yere paratoner doldur! Git, bulduğun kadar malzeme al, kullan! Paratoner kalmazsa makine kolu, piston demiri, merdiven trabzanı ne bulursan koy, ta ki o sun'i dekor iştihan sönsün! Fakat zivanadan çıkan dimağıma bir parça sükûnet, yaralı yüreğime biraz teselli ver!

***

— Şimdi, artık bir kelime söyleme! Hesab pusulanı ver ve ebedi sükûta dalmak üzere buradan ebediyen uzaklaş. Dokuz yüz dolar mı? Hepsi bu kadar mı? Al sana bir çek. Sokakta biriken bu kalabalık nedir? Ne olmuş? Paratonerlere mi bakıyorlar? Allah allah! Ömürlerinde paratoner görmemişler galiba! Ne dediniz? Bir evin damında bu kadar çok paratoneri bir arada görmemişler mi? Aşağı ineyim de, halkın bu cehaletini, tenkid gözile bir tetkik edeyim!

Üç gün sonra — Hepimiz, bitkin bir haldeyiz. Paratonerlerle örtülü evimiz, yirmi dört saat, bütün şehir halkının ağzında bir masal gibi dolaştı ve herkesi hayran bıraktı. Tiyatrolar sinek avladı. En mükemmel sahne buluşları, bu manzaranın yanında sönük ve bayağı kalıyordu. Sokağımız, gece gündüz meraklılarla dolup taştı ve buradan yolcu geçemez oldu. Seyirciler arasında, köylerden gelenler bile vardı. İkinci gün patlayan fırtına, hiç ummadığımız bir şekilde bizi bu kalabalıktan kurtardı. Yıldırım adeta bizim hesabımıza çalıştı ve etrafı süpürdü. Beş dakika zarfında, beş yüz metre muhit dahilinde tek bir seyirci kalmadı. Fakat; bu mesafeden itibaren, biraz yüksekçe olan bütün evlerin pencereleri, damları seyircilerle dolmuştu. Bunda da şaşacak hiç bir şey yok. Zira, bütün bir neslin, millî bayram günlerinde sarfettiği fişekler ve mayataplar hep birlikte tutuşup, müdafaasız, biçare bir damın üstüne, pırıltılı bir sağanak halinde gökten dökülse, etrafın karanlığı ortasında evimi bu kadar muhteşem bir aydınlığa boğan donanmaya rekabet edemezdi. O sırada yaptığım bir hesaba göre, kırk dakika zarfında evime yedi yüz altmış dört defa yıldırım düştü. Fakat her defasında, sadık paratonerlerimden bir tanesi, yıldırımı yarı yolda yakalayor, çifte helezonlu çubuktan kaydırarak, top ırağa gömüyordu. Bombardımanın devamı müddetince, yalnız bir defacık, damın arduazlarından birisi çatladı. Çünkü tam o sır